

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ДФ 05.854.036
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Богдан ТЕЛЕВАТЮК,
(власне ім'я, прізвище здобувача)
1990 року народження, громадянин України,
(назва держави, громадянином якої є здобувач)
освіта вища: закінчив у 2021 році Вінницький національний аграрний університет
(найменування закладу вищої освіти)
за спеціальністю 201 Агрономія
(за дипломом)
виконав акредитовану освітньо-наукову програму Агрономія.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Вінницького національного аграрного університету Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця від «31» березня 2025 року № 25а.
(повне найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)

у складі:

Голови разової
Спеціалізованої
вченої ради –

Віталій ПАЛАМАРЧУК, доктор сільськогосподарських наук,
доцент, доцент кафедри рослинництва та садівництва
Вінницький національний аграрний університет;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Рецензентів –

Олександр ТКАЧУК, доктор сільськогосподарських наук,
професор, завідувач кафедри екології та охорони
навколишнього середовища Вінницький національний
аграрний університет;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Наталія ШЕВЧЕНКО, кандидат сільськогосподарських наук,
старший викладач кафедри рослинництва та садівництва
Вінницький національний аграрний університет;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Офіційних опонентів –

Микола ГРАБОВСЬКИЙ, доктор сільськогосподарських
наук, професор, професор кафедри технологій у рослинництві
та захисту рослин Білоцерківський національний аграрний
університет;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Тетяна МАРЧЕНКО, доктор сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник, завідувач відділу селекції
сільськогосподарських культур Інститут кліматично

орієнтованого сільського господарства Національної академії
аграрних наук України;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

на засіданні « 22 » травня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора
філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство
(галузь знань)

Богдану ТЕЛЕВАТЮКУ
(власне ім'я, прізвище здобувача у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації «Формування врожайності зерна гібридів
кукурудзи різних груп стиглості залежно від норм висіву та застосування біодобрив в
умовах Лісостепу правобережного»
(назва дисертації)

за спеціальністю 201 Агрономія
(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

20 Аграрні науки та продовольство
(відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано у Вінницькому національному аграрному університеті,
Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця
(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник Ігор ДІДУР, доктор сільськогосподарських наук, професор, директор
ННІ агротехнологій та природокористування, Вінницький національний аграрний
університет
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Робота виконана здобувачем особисто, державною мовою, відповідно до вимог щодо її оформлення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які забезпечують розв'язання наукового завдання, що має істотне значення для спеціальності 201 Агрономія (відповідно до п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

Здобувач має 5 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 (відповідно до п.8, п.9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії):

1. Дідур І.М., Телеватюк Б.І. Вплив норми висіву насіння та оптимізації системи
удобрення на формування продуктивності гібридів кукурудзи в умовах Лісостепу
правобережного. Сільське господарство та лісівництво. 2022. №2 (25). С. 14-23.
DOI: 10.37128/2707-5826-2022-2-2 (0,6 друк. арк., особистий внесок – 0,5 друк. арк.).

2. Дідур І.М., Циганський В.І., Телеватюк Б.І. Формування продуктивності
гібридів кукурудзи залежно від біологізації системи удобрення в умовах Лісостепу
Правобережного. Сільське господарство та лісівництво. 2023. № 3 (30). С. 5-14.
DOI: 10.37128/2707-5826-2023-3-1 (0,66 друк. арк., особистий внесок – 0,40 друк. арк.).

3. Телеватюк Б.І. Формування фотосинтетичної продуктивності посівів
кукурудзи за біологізованої системи живлення. Сільське господарство та лісівництво.
2024. № 4 (35). С. 154-162. DOI: 10.37128/2707-5826-2024-4-13 (0,62 друк. арк.).

4. Телеватюк Б.І. Вплив біологізації системи живлення та густоти рослин на
формування продуктивності рослин кукурудзи. Аграрні інновації. 2024. № 28. С. 111-116.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Голова ради Паламарчук В.Д.:

1. Ви рекомендуєте розроблені технології вирощування лише для конкретних гібридів кукурудзи, чи їх можна використовувати і для інших?
2. Чи можна використовувати ґрунтове біологічне добриво Граундфікс разом із рідкими комплексними добривами або гербіцидами?
3. Чи прослідковували Ви вплив погодних умов на формування продуктивності гібридів різної групи стиглості?

Рецензент Шевченко Н.В.:

1. У роботі основну увагу звернуто на вивчення впливу біопрепарату Граундфікс на формування продуктивності гібридів кукурудзи, однак у огляді літературних джерел ефективності цього препарату не представлено.
2. Необхідно у другому розділі, крім літературних даних, було б привести результати агрохімічного обстеження ґрунту дослідної ділянки яке проводилось автором безпосередньо перед закладкою польового досліду.
3. У таблиці 3.3, 3.4, 3.5, та рисунку 3.3 в назві вказано «... залежно від рівня удобрення...», хоча в таблицях та рисунку також приведено фактор густоти стояння, тому доцільніше було б сформулювати назви з урахуванням усіх досліджуваних факторів.
4. У таблиці 4.1 і 4.2 бажано було б навести довірчий інтервал середньої арифметичної на 5 %-му рівні значущості за роками досліджень.
5. Для кращого сприйняття шостого розділу «Економічна та енергетична ефективність досліджуваних моделей технології вирощування кукурудзи», автору доцільно було б в додатки подати технологічні карти вирощування кукурудзи. Загалом, наведені зауваження принципово не впливають на наукову та практичну цінність одержаних автором результатів дослідження і не знижують в цілому достатньо високої позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Рецензент Ткачук О. П.:

1. Перелік умовних позначень необхідно розмішувати в такій послідовності: 1 – україномовні скорочення за алфавітом; 2 – англійськомовні скорочення за алфавітом.
2. У Вступі в підпункті «Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами» вказано, в межах якої тематики проводилися наукові дослідження та зазначені терміни виконання даної тематики – 2023-2025 рр. Проте дослідження автори розпочалися у 2021 році. Не зрозуміло, в межах яких тематик проводилися дослідження впродовж 2021-2022 рр.
3. У підпункті «Особистий внесок здобувача» у Вступі необхідно вказати частку авторства у спільних публікаціях здобувача з керівником та іншими співавторами.
4. У досліді використовували гібриди компанії PIONEER P8834 і P9074. Чим обґрунтовується вибір цих гібридів?
5. Чим був обґрунтований у схемі досліду вибір варіантів з густотою кукурудзи 65 і 70 тис./га.
6. До списку використаної літератури до експериментальних розділів дисертаційної роботи необхідно включити відповідні публікації автора, що підтверджують отримані результати досліджень у вигляді відповідного оприлюднення даних у наукових журналах.
7. У пропозиціях автор рекомендує для отримання найвищої урожайності зерна

кукурудзи вносити $N_{120}P_{60}K_{60}$ та у передпосівну культивуацію ґрунтове біодобриво Граундфікс у нормі 6 л/га, а для найвищої рентабельності – $N_{80}P_{40}K_{40}$ із внесенням у передпосівну культивуацію біологічного добрива Граундфікс у нормі 6 л/га. А що обере агровиробник з цих двох рекомендацій?

Опонент Грабовський М.Б.:

1. Назва підрозділів 1.1. «Агробіологічний потенціал та сучасна технологія вирощування кукурудзи» і 1.2. «Використання сучасних добрив як фактор інтенсифікації системи удобрення кукурудзи» не досить вдала. Що автор розуміє під термінами «сучасна технологія» і «сучасні добрива»?

2. На сторінці 60 використано невірний термін «довжина теплового періоду». Не зовсім зрозуміло про який період йде мова. Також, в даному випадку потрібно вживати «тривалість» а не «довжина».

3. Автор вказує (с. 69), що «фенологічні спостереження проводили....», але в дисертаційній роботі відсутні дані по тривалості міжфазних та вегетаційного періодів кукурудзи.

4. Автор зазначає (с.75), що «...висота рослин кукурудзи підвищувалась від фази повних сходів до молочної стиглості...». Але в таблиці 3.1. наведено висоту рослин гібридів кукурудзи у фазу молочної стиглості. Тому незрозуміло, які були значення цього показника на початку вегетації і, наприклад, перед збиранням культури.

5. На рисунку 3.1. представлено два графіка кореляційно-регресійних залежностей. Ці малюнки слід позначити буквами «а» і «б».

6. Має неточність у згадуванні норм добрив ґрунтового біологічного добрива Граундфікс (с. 89 і 90). В досліді використовувалася норма 4 л/га, а вказано 3 л/га.

7. На сторінці 92 автор відмічає, що «..на 0,88 і 0,60 г/м² за добу більше порівняно з абсолютними контролями...». Жоден контрольний варіант в схемі досліді не вказано. Що мається на увазі?

8. Потребує пояснення автора : «Особливості ростових процесів рослин гібридів кукурудзи, які спостерігались впродовж проростання насіння і в ювенільний період..» (с. 96). Ці показники відсутні в роботі?

9. Кількість рядів зерен є парною у кукурудзи, тому не зовсім зрозумілим є використання цього показника у таблиці 4.1. з десятима значеннями після коми.

10. Не зовсім вірним є твердження «Встановлено, що вміст крохмалю у зерні дещо знижувався при поєднанні організованих факторів.» (с. 114).

11. У висновках до розділу 5 та загальних висновках по дисертації згадано лише про вміст крохмалю і сирого протеїну, але відсутній аналіз впливу досліджуваних факторів на вміст жиру. Також ці твердження варто обґрунтувати числовими показниками.

12. В дисертації зустрічаються некоректно оформлені речення та вислови : замість «Рослини кукурудзи» вжито «Рослин кукурудзи» (с. 74); «...за рахунок погодних умов, які склалися впродовж періоду вегетації...» правильно, «під впливом погодних умов...»; «..кількість зерен в рядку, кількість рядків», правильно «кількість зерен в ряду, кількість рядів» (с. 97); «висів», правильно «сівби»; «маса насіння з одного качана», правильно «маса зерна з одного качана» (с. 100); «урожайності насіння», вірно «урожайності зерна» (с. 104).

Опонент Марченко Т.Ю.:

1. У вступі дисертації (актуальність теми) бажано було зробити посилання на досягнення відомих вітчизняних вчених у напрямі досліджень.

2. В огляді недостатньо уваги приділено змінам клімату (флуктуаціям), їх напряду та впливу на зональне районування агрокультур та технологічне забезпечення.
3. У посиланнях на джерела бажано вказувати doi, а при посиланні на монографії – вказувати сторінки, що використані в огляді.
4. На стор. 25 наведене положення досить спірне (без посилань на джерела). Цитата: «Кукурудза являється рослиною короткого дня. Тобто, при тривалості світлового дня 8-9 годин рослини швидше переходитимуть до генеративної фази розвитку. Відповідно, при тривалості світлового дня понад 14 годин вегетативна стадія та увесь період вегетації подовжуються». Зауваження. Кукурудза ніде в Світі не вирощується за тривалості світлового дня менше 12 годин, а для мінімізації впливу фотоперіодичної реакції кукурудзи створені гібриди з нейтральною реакцією на тривалість світлової фази.
5. Стор. 33. Вказано, що «Наприкінці XIX століття англійський учений Чарльз Дарвін передбачив, а вже на початку XX століття український вчений Микола Холодний виявив у точках росту рослин перші біологічно активні речовини» [65]. Зауваження. На жаль, Ч. Дарвін не дожив до кінця XIX століття, а посилатись бажано на першоджерела.
6. Можна було б більше уваги зосередити і на ролі гібриду в підвищенні ефективності вирощування кукурудзи.
7. У висновку 1 до розділу вказано, що «за валовими зборами зерна, кукурудза на третьому місці після пшениці і рису...». Зауваження. Необхідно посилатись на дані FAO agrostat. Кукурудза стабільно на першому місці за валовими зборами, як в Україні, та і в Світі.
8. Яке наукове обґрунтування щодо вибору гібридів? Чому тільки гібриди закордонної селекції, адже в Державному реєстрі сортів рослин, придатних до поширення в Україні багато гібридів вітчизняної селекції різних груп ФАО?
9. Бажано вказати виробника мікродобрива Граундфікс.
10. Не висвітлено важлива ознака «висота прикріплення першого продуктивного качана», адже від цієї ознаки залежить і рівень врожайності та якість комбайнового збирання.
11. На рис. 3.1, стор. 78, необхідно вказати одиниці виміру площі листової поверхні (посіву, рослини?).
12. Чи досліджували ознаку «ремонтантність» у вивчених гібридів?
13. Стор. 97. Вказано, що «На основі проведених досліджень нами не було зафіксовано суттєвого впливу досліджуваних факторів на кількість рядів зерен, оскільки дана ознака є генетично обумовленою для різних гібридів». Побажання. Так, дійсно, кількість рядів зерен – генетично зумовлений показник, що слабо реагує (в межах похибки) на умови вирощування. Більш доцільно було б встановити довжину качана загальну та озернену, оскільки співвідношення цих ознак може бути показником стійкості до посухи та ступеня реалізації потенційної продуктивності.
14. В табл. 4.3 (стор. 105) наведена урожайність за роками. Найбільш жорстким за погодними умовами був 2022 рік, що підтверджується даними таблиці. Проте, структура продуктивності качана наведена в таблицях 4.1, 4.2 у середньому за роками, що не дає можливості простежити за рахунок якого основного компонента продуктивності качана проходило падіння урожайності.
15. У дані щодо вмісту крохмалю, протеїну та жиру в зерні гібридів кукурудзи середньому за 2021-2023 рр. Бажано було б ці показники навести окремо за роками вирощування, адже вони істотно різнилися за температурним режимом та кількістю опадів. Адже у жорсткі за погодними умовами роки вміст протеїну в зерні, клітковини може збільшуватись а крохмалю зменшуватись.
16. Стор. 126, табл. 6.1. Умовно чистий прибуток визначається грн/га. В тій же таблиці. Собівартість, можливо, розраховували зерна, а не насіння?

17. У висновках до розділу вказано: «Встановлено, що найефективнішою з економічної точки зору є модель технології вирощування кукурудзи, яка передбачає внесення мінеральних добрив у дозі $N_{80}P_{40}K_{40}$, використання у передпосівну культивуацію біологічного добрива Граундфікс 6 л/га та посів кукурудзи з густотою 70 тис/га, що забезпечує максимальний рівень рентабельності 132 % у гібрида Р8834 і 119 % у Р9074». Дозвольте не погодитись. Адже рентабельність не завжди визначає рівень інтенсифікації виробництва та прибутковості. Найбільш висока рентабельність іноді трапляється за екстенсивного землеробства. Тому, основним показником економічної ефективності (без врахування екологічної безпеки) на сьогодні є чистий прибуток. І, як показано в таблиці 6.1, найбільш прибутковим варіантом є третій – $N_{120}P_{60}K_{60}$ + Граундфікс 6 л/га, що забезпечує максимальний чистий прибуток у обох гібридів.

18. Сучасні інтенсивні гібриди кукурудзи реалізують потенційну продуктивність при завищеній густоті (80...90 тис. рослин/га). Особливо це стосується гібридів ФАО 190...290. В дослідях не було варіанта з густотою рослин понад 70 тис., тому є побажання на майбутнє – провести дослідження з густотою 80 та 90 тис. рослин на га.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» - членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує

Богдану ТЕЛЕВАТЮКУ

(власне ім'я, прізвище, здобувача у давальному відмінку)

ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство

(галузь знань)

за спеціальністю

201 Агрономія

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради додається (за наявності).

Голова разової спеціалізованої вченої
ради

(підпис)

Віталій ПАЛАМАРЧУК

(власне ім'я та прізвище)